

Wyrok z dnia 17 sierpnia 2010 r.

III ZS 16/10

Rada izby notarialnej nie ma ustawowych kompetencji do określania deliktów dyscyplinarnych aplikantów notarialnych.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2010 r. sprawy ze skargi Ministra Sprawiedliwości na uchwałę [...] Rady Izby Notarialnej w P. z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie zmiany uchwały [...] Rady Izby Notarialnej w P. z dnia 5 grudnia 2007 r. dotyczącej uchwalenia „Regulaminu szkolenia aplikantów notarialnych organizowanego przez Radę Izby Notarialnej w P.”

1. u c h y l i ł zaskarżoną uchwałę i przekazał sprawę Radzie Izby Notarialnej w P. do ponownego rozpoznania,
2. zasądził od Izby Notarialnej w P. na rzecz Ministra Sprawiedliwości kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

U z a s a d n i e n i e

W dniu 3 lutego 2010 r. Rada Izby Notarialnej w P., działając na podstawie art. 35 pkt 3 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie podjęła uchwałę [...] w sprawie zmiany uchwały [...] Rady Izby Notarialnej w P. z dnia 5 grudnia 2007 r. dotyczącej uchwalenia „Regulaminu szkolenia aplikantów notarialnych organizowanego przez Radę Izby Notarialnej w P.”, nadając § 12 tego Regulaminu nową treść: „uzyskanie niedostatecznej oceny z kolokwium w trakcie aplikacji, nieprzystąpienie do kolokwium bądź niedopuszczenie do kolokwium z powodu określonego w § 9 ustęp 3 stanowi rażące przewinienie zawodowe aplikanta i skutkuje skierowaniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w celu nałożenia przewidzianych prawem kar dyscyplinarnych, do skreślenia z listy aplikantów włącznie”.

Na powyższą uchwałę Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 46 ustawy - Prawo o notariacie, wniósł skargę do Sądu Najwyższego wskazując w niej, iż uchwała ta jest sprzeczna z prawem, bowiem narusza: - art. 35 pkt 3, art. 73 i art. 75 ustawy - Prawo o notariacie oraz § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie organizacji aplikacji notarialnej (Dz.U. Nr 258, poz. 2169 ze zm.), regulujące kompetencje Rady Izby Notarialnej oraz organizację i prowadzenie aplikacji notarialnej; - art. 50 w związku z art. 78 ustawy - Prawo o notariacie, regulujące odpowiedzialność dyscyplinarną aplikantów notarialnych; - art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, regulujący zasady tworzenia i funkcjonowania samorządu zawodowego oraz art. 83 Konstytucji RP, statuujący zasadę praworządności. Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonej uchwały, jako sprzecznej z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rada Izby Notarialnej w P. nadając nowe brzmienie § 12 Regulaminu szkolenia aplikantów notarialnych poprzez zdefiniowanie w tym paragrafie rażącego przewinienia dyscyplinarnego, oznaczającego konieczność wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, dokonała zmian, do których nie miała upoważnienia ustawowego, a zatem działała poza granicami uprawnień przyznanych jej przepisami ustawy - Prawo o notariacie. W myśl art. 73 wymienionej ustawy aplikację notarialną organizuje i prowadzi rada izby notarialnej na podstawie programu ustalonego przez Krajową Radę Notarialną. Z kolei stosownie do treści art. 75 ustawy, organizację aplikacji notarialnej określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie organizacji aplikacji notarialnej. Jak stanowi § 7 ust. 1 tego rozporządzenia, rada izby notarialnej ustala szczegółowy program zajęć seminaryjnych i ich formę oraz zapewnia zespół wykładowców. Tym samym, w myśl art. 35 pkt 3 powołanej ustawy do zakresu działania rady izby notarialnej w kwestii organizowania szkolenia aplikantów notarialnych należą tylko te czynności, które są enumeratywnie wymienione w wyżej powołanych przepisach. Skoro zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy uregulowane zostały w pełni w rozdziale VI ustawy - Prawo o notariacie, brak jest podstaw prawnych do regulowania przez organ samorządu notarialnego dodatkowych przesłanek dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej. Ustawa przewiduje bowiem zamknięty katalog deliktów dyscyplinarnych. Zgodnie z art. 50

ustawy notariusz odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia zawodowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych, uchybienia powadze lub godności zawodu, jak również za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia, o którym mowa w art. 19a, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 19b. Na podstawie art. 78 ustawy, przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy stosuje się odpowiednio do aplikantów notarialnych z określonymi w tym przepisie zmianami - w zakresie kar, jakie mogą być wymierzone w ramach postępowania dyscyplinarnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, w szczególności w wyroku z dnia 26 lutego 2004 r., III SZ 2/03, OSNP 2004 nr 22, poz. 395, przyjmuje się, że rada izby notarialnej nie ma ustawowych kompetencji do określenia rodzajów deliktów dyscyplinarnych notariuszy. Powyższe stanowisko adekwatne jest również w stosunku do aplikantów notarialnych, do których przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej notariuszy stosuje się odpowiednio. Wskazać w tym miejscu należy nadto, że decyzja o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wobec notariusza czy aplikanta notarialnego, musi być zawsze decyzją indywidualną (*in concreto*), zależną od wagi i rangi konkretnego działania determinującego wszczęcie postępowania. Wobec powyższego, niedopuszczalne jest tworzenie wbrew przepisom ustawy, w drodze aktów prawnych niższego rzędu - np. uchwał - przepisów pozwalających na wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w sposób generalny (*in abstracto*), w każdym przypadku zaistnienia zdarzenia opisanego w normie sankcjonującej. Rozumowanie odmienne sprzeciwiałoby się zasadzie supremacji aktu wyższego rzędu, jakim jest ustawa, nad aktem niższej rangi, jakim jest regulamin aplikacji notarialnej, uchwalony przez organ samorządu zawodowego (*lex superior derogat legi inferiori*). Podjęta uchwała w sposób kategoryczny uznaje zaistnienie zdarzeń w niej opisanych za delikt dyscyplinarny, co nie znajduje odzwierciedlenia ww wskazanym wyżej przepisie art. 50. Akty niższej rangi, do jakich należą uchwały samorządów, muszą być wydane na podstawie upoważnienia ustawowego i nie mogą być sprzeczne z regulacjami zawartymi w ustawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 października 1999 r., III SZ 2/99, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 772). Mając na uwadze, iż do działań organów samorządu notarialnego podejmowanych w formie uchwał ma zastosowanie przepis art. 7 Konstytucji RP, zgodnie z którym organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, stwierdzić należy, że samorząd notarialny nie może - jak miało to miejsce w niniejszej sprawie - podejmować uchwał sprzecznych z prawem, które nie wynikają z ustawowego umocowania do określonego dzia-

łania. Mając powyższe na uwadze stwierdzić należ, że Rada Izby Notarialnej w P. poprzez takie działanie dopuściła się również naruszenia art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, w konsekwencji czego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====